

S. Sayısı : 220

Türkiye Cümhuriyet merkez bankası kanununa bazı muvakkat maddeler eklenmesine dair kanun lâihası ve İktisad, Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (I/453)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/3123

9 - VII - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Cümhuriyet Merkez bankası hakkındaki 1715 sayılı kanuna bazı muvakkat maddeler ilâvesi hakkında Maliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3 - VII - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Mucib sebebler

On beş milyon İngiliz liralık altın terhini mukabilinde Merkez bankasından (250) milyon liraya kadar fevkalâde ve muvakkat mahiyette avans akdine dair olan 3850 sayılı kanunla Maliye vekâletine verilen mezuniyete mütenazır olmak üzere Merkez bankasına da salâhiyet verilmesi iktiza ettiği cihetle Merkez bankası kanununa bu hususa dair hüküm ilâvesine lüzum hâsıl olmuş ve lâyihadaki birinci muvakkat madde bu maksadla tanzim edilmiştir.

Hariçî tediyeler için tedarikine lüzum hâsıl olan ve beynelmilel tediyeye vasıtası mahiyetini muhafaza eden dövizlerin alım satımından mütevellid kâr ve zararın Hazineye raci olması muk-tazi bulunduğundan bu hususta da Merkez bankası kanununa hüküm vazı lüzumlu görülerek ikinci muvakkat madde tesbit edilmiştir.

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisad encümeni

Esas No. 1/453

Karar No. 46

10 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Cümhuriyet Merkez bankası hakkındaki 1715 sayılı kanuna bazı muvakkat maddeler ilâvesi hakkında Maliye vekâletince hazırlanıb İcra Vekilleri Heyetince 3 - VII - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâihası Encümenimize havale buyurulmakla Maliye vekili

ile Cümhuriyet Merkez bankası umum müdürü hazır olduğu halde tedkik ve müzakere olundu :

15 milyon İngiliz lirası kıymetinde altın terhini mukabilinde Cümhuriyet Merkez bankasından Hazineye 250 milyon Türk lirasına kadar fevkalâde ve muvakkat mahiyette bir avans ve

rilmesini ve mezkûr bankanın da bu avans mukabilinde icabında kanunî yollar dahilinde emisyon yapmağa salâhiyettar olmasını teğminen Cümhuriyet Merkez bankası hakkında adı geçen kanuna bazı maddeler ilâvesi, içinde bulunduğumuz vaziyetin istilzam ettiği bir zaruret ve memleketin yüksek menfaatine uygun bir hareket olduğu Vekil ve Umum müdürden alınan izahat ve malûmatlardan teyyüd ettiği cihetle mezkûr kanun lâyihasının birinci maddesindeki : - Cümhuriyet Merkez bankası, hususî kanunla Maliye vekâletine : fıkrasının « hususî » kelimesi yeri ne bu kanunun numarası ilâve edilerek birinci maddenin mezkûr fıkrası - : « Cümhuriyet Mer-

kez bankası, 3850 numaralı kanunla » şeklinde tashih edilmek suretile diğer maddeler aynen ve ittifakla kabul edildi.

Havalesi mucibince Maliye encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

İktisad E. Reisi	Bu M. M.	Kâtib
Giresun	Diyarbakır	Afyon K.
İ. Sabuncu	N. Sünkitay	H. Erkan
Erzincan	İçel	İstanbul
Salih Başotaç	Dr. M. Berker	A. Daver
Denizli	İstanbul	İzmir
Tahir Berkay	A. H. Denizmen	Benal Arıman
Zonkuldak	Kars	Zonguldak
M. Bozma	K. Arıklı	H. Karabacak

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye encümeni

Esas No. 1/453

Karar No. 60

11 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Cümhuriyet Merkez bankası hakkındaki 1715 sayılı kanuna iki muvakkat madde ilâvesi hakkında Maliye vekilligince hazırlanan ve 9 temmuz 1940 sayılı Başvekâlet tezkeresile Yüksek Meclise arzedilen kanun lâyihası bu husustaki İktisad encümeni mazbatası Maliye vekili Fuad Ağralı ve Cümhuriyet Merkez bankası umum müdürü Kemal Zaim Sunel hazır buldukları halde müzakere ve tedkik edildi.

Malûm olduğu ve hile fevkalâde ve muvakkat mahiyette olmak üzere Cümhuriyet Merkez bankasından 250 000 000 liraya kadar avans akdi için 3850 sayılı kanunla Maliye vekiline salâhiyet verilmiş ve Hazine elindeki on beş milyon İngiliz liralık altının bu avans mukabili Merkez bankasına tevdi kabul edilmiş bulunmaktadır. Aynı kanuna göre avansın faizile itfa şeraiti banka ile Hazine arasında yapılacak bir mukavele ile tesbit ve tayin olunmak icabeder.

Bahsi geçen kanun Maliyemize salâhiyet vermiş olmakla beraber Merkez bankasının bu avansı verebilmesi ve terhin edilen altın mukabilinde icabında emisyon yapabilmesini teğmin için Cüm-

huriyet Merkez bankası hakkındaki 1715 sayılı kanuna muvakkat hükümler ilâvesi zarurî görülmüştür.

İkinci muvakkat maddeye gelince: Şimdiye kadar yalnız altın ve altına tahvili kabil dövizlere inhisarı icabeden alım, satım ve mukabilinde emisyon yapma salâhiyetinin milletlerarası tedavül vasıtası olan İera Vekilleri Heyeti kararile tayin edilecek dövizlere de bu muamelâtın kâr ve zararı Hazineye aid olmak üzere teşmilini tazammün etmektedir. Bunun sadece zarurî olan haricî te-diyele münhasır kalacağı beyan ve teğmin edildiğinden bu madde dahi aynen kabul edilmiştir.

Bütçe encümenine gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Maliye E. Reisi	M. M.	Kâtib
İstanbul	Rize	Hatay
A. Bayındır	K. Kamû	
Afyon K.	İzmir	İzmir
H. Çerçel	K. Dursun	M. R. Mimaroglu
Kayseri	Kırklareli	Zonguldak
Ömer Taşçioğlu	H. Kuleli	Y. Ziya Özenci

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 118

Esas No. 1/453

11 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Cumhuriyet Merkez bankası hakkındaki 1715 sayılı kanuna bazı muvakkat maddeler ilâvesi hakkında Maliye vekilliğince hazırlanmış Başvekâletin 9 - VII - 1940 tarih ve 6/3123 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası İktisad ve Maliye encümenleri mazbatalarıyla birlikte Encümenimize tevdi buyurulmakla Maliye vekili Fuad Ağralı ve Cumhuriyet Merkez bankası Umum Müdürü Kemal Zaim Sünel hazır buldukları halde tedkik ve müzakere olundu.

3850 sayılı kanunla Cumhuriyet Merkez bankasından altın terhini mukabilinde 250 000 000 liraya kadar avans akdi için Maliye vekâletine bir salâhiyet verilmişti. Bu salâhiyetin istimali için Cumhuriyet Merkez bankası kanununda da bir tadil yapmak zarurî görülmüş ve bu maksadla 1715 sayılı Cumhuriyet Merkez bankası kanununa bir hüküm konması ve haricî tediyeler için tedariki zarurî olan dövizlerin alın ve satımından hâsıl olacak kâr ve zararın Hazineye aid bulunduğundan bu eihetin teğmini için adı

geçen banka kanununa yeni bir muvakkat maddede eklenmesi maksadlarıyla bu lâyihaın tanzim edildiği anlaşılmalı esas evvelce kabul edilmiş olan bir hususun teğmini ve döviz muamelelerinden mütevellid kâr ve zararın da Hazineye aid olmasını tabii gören Encümenimiz lâyihaın İktisad encümeninin tadili dairesinde kabulüne karar vermiştir

Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	R. V.	M. M.
Kırklareli	Kastamonu	Kocaeli
B. Denker	T. Coşkan	S. Yargı
Kâtib		
İstanbul	Bursa	Gümüşane
F. Öymen	A. N. Ayas	D. Sakarya
Elâzığ	İsparta	Kayseri
M. F. Altay	R. Ünlü	F. Baysal
Kayseri	Kayseri	Kütahya
S. Serim	S. H. Ürgüblü	A. Tiridoğan
Trabzon	Yozgad	
Sırrı Day	A. Sungur	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Cümhuriyet Merkez bankası hakkındaki 1715 sayılı kanuna bazı muvakkat maddeler eklenmesine dair kanun lâiyhası

MADDE 1 — Cümhuriyet Merkez bankası hakkındaki 1715 sayılı kanuna aşağıdaki muvakkat maddeler eklenmiştir:

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Cümhuriyet Merkez bankası, hususî kanunla Maliye vekâletine verilen mezuniyet haddi dahilinde kalmak ve işbu hususî kanunda yazılı miktarda altın terhin edilmek suretile Hazineye fevkalâde ve muvakkat mahiyette avans verebilir. Bu avans mukabilinde icabında bankaca yapılacak emisyon miktarları kanununun 38 nci maddesinin 3 ncü bendinde yazılı komite tarafından tesbit olunur.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — 1939 Avrupa harbinin hitamını takib eden bir sene nihayetine kadar olan müddet içinde Cümhuriyet Merkez bankası, beynelmilel tediye vasıtası mahiyetini muhafaza eden ve İcra Vekilleri Heyeti kararile tayin edilecek olan dövizleri alıp satabilir ve bunlar mukabilinde emisyon yapabilir. Bu alım satımdan doğacak kâr ve zarar Hazineye aiddir. Kâr ve zararların tayin ve tediyesi şekil ve zamanı Hazine ile banka arasında akdedilecek bir mukavele ile tayin olunur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

3 - VII - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Fethi Okyar</i>	<i>S. Arıkan</i>
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
<i>Fayık Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
	<i>A. Cebesoy</i>	
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	<i>M. Erkmen</i>
Mü. V.		Ti. V.
<i>A. Çetinkaya</i>		<i>N. Topcoğlu</i>

İKTİSAD ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Cümhuriyet Merkez bankası hakkındaki 1715 sayılı kanuna bazı muvakkat maddeler eklenmesine dair kanun lâiyhası

MADDE 1 — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Cümhuriyet Merkez bankası, 30 - V - 1940 tarih ve 3850 sayılı kanunla Maliye vekâletine verilen mezuniyet haddi dahilinde kalmak ve işbu hususî kanunda yazılı miktarda altın terhin edilmek suretile Hazineye fevkalâde ve muvakkat mahiyette avans verebilir. Bu avans mukabilinde icabında bankaca yapılacak emisyon miktarları kanununun 38 nci maddesinin 3 ncü bendinde yazılı komite tarafından tesbit olunur.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin ikinci muvakkat maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.